

ФОРМА: ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

ОГЛЕДАЛО
ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2020/21 БРОЈ 16-17 ЦЕНА: 450 РСД / 8 КМ / 4 EUR

ISSN 2466-2712

ОТВОРЕНА ПИСМА МАТУРАНТИМА
2. БЛЕСАК ■ 3. БЕОСЕГ ■ 5. БЕΛΛΙΣΤ

БЛАГОВЕСТ

ОГЛЕДАЛО, бр. 16-17 (2020/21)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПСИХОЛОГИЈА ~~ИНАТА~~ ИНАТА

Иако и пркос и инат имају заједничко порекло у супротстављању, они се међусобно битно разликују. Пркос проистиче из потребе за супротстављањем ради остварења одређеног циља, док је инат супротстављање ради самог супротстављања. Попут пркоса, и инат се може испољавати активно и пасивно: нешто се може урадити из ината, али се и из истог разлога може и не учинити оно што треба да се уради. Различити изрази оспоравања показатељи су извесних психолошких одлика које у несвесном типу реакција одражавају дубље црте личности. Одбијајући да учинимо оно што се од нас тражи, својим пркосом одбацујемо примамљиву, али морално недостојну награду. Међутим, када не чинимо оно што би требало, само зато што то нећемо, према познатој формули „нећемо зато што нећемо”, или чинимо оно што хоћемо према идентичној формули „хоћемо зато што хоћемо”, ми се инатимо. Тада изостаје јасан циљ тежње јер се сопствена воља не усмерава кањеговом остварењу већ у њеном самопотврђивању.

Уместо афирмације своје воље постигнутим успехом, самовоља релативизује значење циља. Не узимајући себе као средство за остварење циља већ себе као основни циљ, воља се кроз самовољу исказује поступцима супротним стварним животним интересима појединца. Осујећеност у остварењу жељеног циља, мотивише чињење нечег другог, супротног својим интересима. Учинити нешто из ината, због ината или терати свој инат значи манифестовати своју вољу, супротставити се због самог супротстављања а не због циља који би се тиме постигао. Померањем акције хтења ка објекту мање вредности не доноси задовољство његовим добијањем, већ само потврду индивидуалне воље. За разлику од појаве да не чинимо оно што желимо, већ оно што не желимо то радимо, инатом се свесно релативизује значај предмета жеље, а апсолутизује сама жеља.

Будући да влада отуђеном вољом појединца, инат је зато више инстинктивно противљење него резултат свесног деловања, рационалног и објективног промишљања. Таутолошки аргумент ината је

инфантилан и ирационалан, па се под унутрашњом или спољашњом присилом објашњење даје у равни рационализације као врста одбране којом се прикрива тамни набој воље да се нешто учини или не учини. Покушамо ли да осветлимо тај набој онда би требало да потражимо његове како индивидуално-психолошке корене тако и социјално-историјске околности које су условиле формирање ове карактерне црте.

ПОКОРНОСТ И ПРИНУДА

Пођимо, дакле, још једном од породичног миљеа у којем одраста и у којем се васпитава појединац. Уколико сагледамо тај процес у оквиру традиционалног патријархалног система вредности, онда можемо уочити појачану репресивност и ригидност у комуникацији између старијих, као носиоца културе, и младих који усвајају те вредности. У таквом амбијенту деца се одгајају не само да буду послушна већ и покорна у принудном извршавању наређења својих родитеља и старијих. Те наредбе често су манифестација голе силе родитељске моћи, која је таква због дететове немоћи да јој се супротстави и искаже своју вољу. Дете повремено искушава границе те своје мале снаге не извршавајући изречена наређења и радећи по својој вољи. Међутим, родитељева реакција има за циљ да своје наредбе учини неупитним тако што санкционише њихово неизвршавање. На дететово питање зашто да уради управо то што је наређено, родитељ му одговара: „Зато што сам ти ја рекао то да урадиш!” Смисао и разлог се, дакле, не заснива на разумљивом аргументу, већ на чистој вољи другог која тражи слепу покорност у извршавању те наредбе. Дете се противи тој наредби на исти начин, вољом, односно самовољом која не тражи никакав мотив, разлог и узрок у другом. Када своје одбијање да изврши наредбу образлаже тиме што не види њену смисленост и исправност, родитељ га присиљава да мора да учини оно што му је речено, па макар то било и погрешно.

Уместо свог ауторитета, родитељ користи моћ ауторитарности. Условљено да се повинује наредбама, дете ће као младић или девојка посебан отпор пружити у време пубертета када ће настојати симболички да се ослободи спутавајућег ауторитета и тиме стећи претпоставке за даље самостално одрастање.

Васпитан у оваквом амбијенту, појединац наслеђује образац понашања, тако да се као одрастао члан друштва понаша истоветно према млађима од себе. Међутим, када није у прилици да наређује, он као одрастао стално намеће своје ставове и мишљење, даје савете другима и нуди сопствена решења за спас другог.

ИСТОРИЈСКЕ ОКОЛНОСТИ

Дуготрајне неповољне историјске околности само су додатно утицале на стварање обрасца инацијског понашања везаног за ирационални бунт који не доноси никакве непосредне користи већ само штету. Корене тог понашања, када је реч о српском ина-ту, можемо препознати у традицији вековне борбе за слободу и правду. Будући да тај отпор није доводио до жељеног и конкрет-ног успеха, ропска потчињеност претворила је слободољубивог и правдољубивог човека у незадовољног појединца. Његово незадовољство исказује се сталном потребом да исправља не само своје већ и туђе неправде, а створени инацијски менталитет испољава се и без конкретног мотива за бунт.

О инацијском обрасцу понашања можемо говорити као последици ауторитарних наредби и присили њиховог беспоговорног извршавања, без обзира на њихову неоправданост и погрешност. Извршавање, на овај начин туђе, значи убијање и поништавање сопствене воље. Зато када се добије прилика да се испољи, она се изражава инацијским ирационалним супротстављањем.

Говорећи о неуређеном поретку и стању неког непрекидног врења у свим земљама у којима је живео српски народ почетком двадесетог века, Димитрије Митриновић уочавао неопходност да дух наше јавности буде трезвенији и разборитији како би био способан да разликује главно од споредног, битно од небитног, стварна и темељна убеђења од површне политичке реторике, принципе од каприца. У том контексту он пише: „Управо, цјелокупни наш живот болује од оскудице мисли, од несхваћања положаја ствари: ми још увијек, најчешће мислимо иза свршетка дела, а не пред почетком његовим. Највећа већина наших радњи, особито у унутрашњој, страначкој политици, није потекла из разложитих и принципијелних увјерења, него из ината, зависти, себичности, мржње и сличних недостојних мотива.”

Негативно значење ината посебно је изражено у домену социо-културне патологије. Уз севап и хатар, инат је трећи чинилац који, како се сматра, деформише наш јавни живот недовољно одвојен и заштићен од приватног живота.

Иако спада у област приватног живота, начин на који се израз личне воље испољава у сфери јавног живота чини инат сметњом у нормалној комуникацији. На та правила јавне комуникације, везана и за извршавање личних обавеза појединца према друштву и обавезу њиховог поштовања, упућује и народна пословица: „Плати, па се инати”. Изражена у јавном понашању, инацијска црта сматра се цртом српског националног карактера, а поједини писци истицали су да је она урођена Србима.

Описујући инат као карактерну црту својих јунака, Стеван Сремац је у својим делима назначио ову карактеристику и у ширем контексту националног менталитета. Међутим, зависно од средине, она се различито испољава. У роману Поп Ђира и поп

Спира инат се испољава као „паорски немешаг”, који карактерише ове банатске свештенике.

У роману Вукадин главни лик одликује се овом особином, која карактерише и ликове у приповеци „Капетан Марјан”.

Указујући на негативне карактерне црте српског народа Скерлић вели: „Сангвиничар, нервозан, раздражљив, више негативан но позитиван, више рушилац но стваралац, рђав слуга али и рђав господар, руководећи се у животу више ‘инатом и севапом’ но разлогом и по плану – данашњи Србијанац је све своје мане, као и своје врлине, пренео и у своју државу, своје друштво и у своју књижевност”.

Оптимистичан у односу на веровање у константност суштинских позитивних одлика националног карактера и могућу промену, односно слабљење и нестајање негативних и анахроних психолошких црта, Скерлић није могао да претпостави да ће управо у промењеним социјалним и животним условима током Првог светског рата и стварањем нове државе доћи до формирања неповољних околности у којима ће управо негативне националне карактеристике да дођу до изражаја. Уколико и мане једног народа, како сматра Екмечић, спадају у његов национални карактер, онда је и инат једна од карактеристика српског националног менталитета. То значи да и инат, попут других негативних обележја, ваља сагледати у контексту целовите, реалне и истините слике о колективним психичким одликама и манама.

Кажњавање других као самокажњавање Карактеристични облици инацијског понашања показују да се оно јавља у свим приликама када приоритет потврђивања своје воље релативизује значај самог циља и сврхе поступка. Не наилазећи на очекивану подршку своје околине, појединац одлази из ње у туђу, понекад и ривалску или непријатељску средину. Прелаз у другу средину није мотивисан потребом остварења успеха и самопотврђивања изван свог колектива. Уместо пркосног одговора на постојеће изазове и савладавања постојећих тешкоћа, такав појединац подлеже ескапистичком искушењу да инатом искаже ирационални бунт према својој околини.

Исту осветољубиву поруку он шаље и када због немогућности да се ожени или уда за оног кога жели, бира и узима брачног партнера из ината. Наносећи штету себи, он симболички кажњава друге. Болесник који одбија да се лечи из ината чини то да би напакостіо самом себи, а тиме симболично казнио своје ближње који му нису веровали да је болестан или му у болести нису пружили очекивану негу.

ПАГАНСКИ КОРЕНИ

Иако су Срби успевали да из пркоса и у најтежим околностима ропства сачувају своју православну веру, испровоцирани појединци су из ината мењали религију или вероисповест и прелазили у ислам или католичанство. Ова појава показатељ је плитких хришћанских и дубоких паганских корена који се на искушењу истрајности потврђују промененом вере. Одржавајући традицију прослављања крсног имена, славе, Срби су и у време комунизма пркосили неповољним околностима. Међутим, када су се те околности промениле и када су се створили услови да се слободно слави и обнови традиција, појединци су однос према свом духовном наслеђу изражавали оспоравањем, атеистичком тврдоглавошћу и инаћењем. Не славећи из ината, појединац манифестује своју слободу, али на начин који сенчи његов избор оном слепом вољом супротстављања ради супротстављања. За разлику, дакле, од хришћанског пркошења, паганским инаћењем настоји се манифестовати сопствена воља која, зарад остварења тог циља, не бира средства.

Пркосимо када у немогућности да очистимо кућу, због нестанка струје и воде, улагањем већег напора него до тада, доносећи воду из суседног краја и користећи метлу, четку и крпу уместо усисивача, успемо да одржимо хигијену стана. Међутим, уколико постоје културна и верска правила да се у време великих празника то не чини, а ми упркос тим правилима, радимо по свом, онда се инатимо, јер пркосимо ради пркоса.

ПРКОС ТУМАЧЕН КАО ИНАТ

Упркос одређеним неповољним условима, рађале су се велике љубави које, свакако, нису могле бити плод ината. Инаћење из злобе и мржње одводи у зло, док се љубавним осећањем може само пркосити, а не и инатити. Међутим, у рецепцији и тумачењу средине која поступке и понашања појединаца доживљава као супротстављање себи, свако пркошење означава се инатом. Иако се таквој средини може чинити да јој се љубавници својом везом инате, па је као недозвољену настоје раскинути и осујетити, реалност те емоционалне везе је другачија. Заслепљени својим осећањима, они пркосе околини која не показује разумевање за њих.

Волећи се због себе самих, они су спремни и на највеће жртве да би пркосно истрајали у својој љубави, а не чине то да би се било коме инатили.

Недовољно јасно разграничење пркоса и ината узрок је неадекватном коришћењу термина инат. Формулацијама типа „прорadio

је наш инат” као ефект нарасле моћи која је довела до промене и преокрета, мотивски се погрешно одређује, јер инат није позитивни покретач да се живи, ради, уметнички ствара, побеђује.

ПОЛИТИЧКО ИНАЋЕЊЕ

Када су партије демократског блока добиле на изборима, крајем 2006. године скупштинску већину, њихово одуговлачење са договором о формирању владе наговештавало је и могућност нових избора као начин изласка из постојеће политичке кризе. Незадовољни таквим стањем, поједини бирачи те политичке групације запретили су да ће у случају нових избора да гласају за супротну радикалну странку. Будући да су демократске странке које су добиле изборе, због свог нарцизма и немогућности договора постале саме себи сметња да се воља грађана и оствари, претњом да неће гласати за њих већ за њихове политичке противнике, бирачи су упозорили на инацијску црту свог менталитета. Таквим поступком не би гласали сходно свом политичком уверењу, већ из ината, свесни штете коју би себи причинили, али испуњени осећањем правде због кажњавања оних који су их претходно изневерили.

У домену политичке борбе, народна скупштина често се претвара у арену сукобљавања најнижих страсти и надметања у ниподаштавању и омаловажавању противника. Без обзира на суштинску скупштинских предлога, њиховим априорним оспоравањем од стране опозиције или владе, не доводи се у питање њихов објективни квалитет већ се манифестује сопствена политичка воља везана за моћ владања или оспоравања власти. Потврђивање предлога не зависи од њихове објективне процене да ли су стварно добри или лоши, већ од моћи да се наметну као решење и примене у пракси. За разлику од инаћења као израза слепе силе оспоравања или потврђивања, политичка арена је реалност у којој се моћ воље и показује у светлости тежње да се независно од објективне процене одређени предлог намеће или оспорава, само зато што се тако хоће.

У СЕНЦИ ТАНАТОСА

За разлику од пркосног супротстављања као начина да се стигне до циља, инаћење игнорише релевантност претпостављеног циља као жељеног објекта. Супротстављање, без обзира на објективну ефектност, скрива дубоку мотивисаност слепе воље која стоји иза таквог чина. Инација нема за циљ да преиначи постојеће стање у своју корист, већ да тренутно искаже моћ своје воље. Инат као пркос ради пркоса показује своју тамну страну. Не успевајући

конструктивним поступцима да утиче на ток жељених промена, појединац се супротставља постојећим околностима и своје разочарење исказује очајничким гестом ината усмереним и против сопствених интереса. У том смислу овакво супротстављање има своју дубоку танатолошку сенку.

Могућношћу да се пркоси смрти, потврђује се живот, док се инаћењем са животом поништавају његове основне вредности. Иза ината стоји нарцизам, увереност у сопствену исправност, заљубљеност у себе. Терајући инат другима, супротстављамо се својој рационалности, односно показујемо колико је она нејака у дисциплиновању наше воље да остваримо жељени циљ. Нарцизам појачава страх од смрти, а инатом се супротстављамо смрти оспоравањем и негирањем и самог живота. Инат је она врста самовоље која призива коб, јер је инација у власти нечег вишег, снажнијег од своје моћи да би му се супротставио на други начин. Немоћан да победи себе, он показује да је неслободан човек и да њиме господари слепа сила чији налог слуша и испуњава. Речју: пркос је врлина, а инат је порок. Инаћење је својеврсна освета над оним што оличава препреку, која се испољава у ситуацији промене околности и губљења првобитног значења чиниоца према којима се изградио негативан став. Међутим, упркос сопственим интересима да се тако не поступи, пркоси се ради пркоса. Осветничко својство ината садржано је у жељи да се супротстављањем нанесе штета другоме. Иако том приликом и инација трпи штету, он туђу штету која може бити и мања од његове доживљава као личну корист. За инат суседу, са којим је у спору, подићи ће високу ограду, а то што ће и његова кућа да буде у већој сенци од суседове њега не брине, јер га греје енергија ината. Порука ината.

НЕГАЦИЈА КАО УСЛОВЉЕНА РЕАКЦИЈА

Инаћење је ирационално супротстављање очигледним и неопозивим чињеницама. За разлику од пркоса којим се изражава отпор и бунт против постојећих околности, инатом се, упркос снази аргумента, настоји исказати аргумент снаге негативне воље која се намеће уместо реалности. Инацији није стало до промене већ до геста воље који није усмерен ка остварењу неког вредног циља. Инат је израз ирационалног бунта који своју негативност показује у деструктивном и самодеструктивном понашању. Та деструктивност је ради деструктивности и доноси пролазно задовољство ослобађања од постојећег неинвестираног набоја.

Дуго спречавање испољавања сопствене воље, везане за оспоравање и неприхватање постојећег стања као начина формирања своје индивидуалности, било појединачне у време индивидуалног

сазревања током детињства и адолесценције, било колективне у време ропске потчињености, ствара и одређени инацијски менталитет сталног и често објективно безразложног, али субјективно дубоко мотивисаног супротстављања датим околностима као начина потврђивања своје воље. Супротстављање и тежња да се увек уради супротно испољава се у измењеним и повољним околностима и према добронамерним иницијативама.

Иако су у међувремену престали објективни разлози да се такав став и даље испољава, инат је показатељ наше заробљености негативним односом према другом. Због сопствених дубоко личних психичких потреба да се искаже негативитет своје воље, одустаје се од сваког компромиса и ради се супротно. Инацији је страна дипломатија, могућност да, чинећи извесне уступке, приволи другог за остварење сопствених интереса. Он, упркос постојећим правилима, настоји увек да уради нешто на своју руку, по својој вољи, без обзира на штетност својих поступака. Инстинктивна и преовлађујућа реакција негативитета, пркошења ради пркошења, условљава доношење лоших одлука чињењем погрешних избора. Суочавањем са поразним исходом својих поступака, појединац настоји да оправда себе тако што их понавља. То понављање подгрејано је бунтом који извире из неспоразума са околином и тежње да јој се наметне своје виђење као објективна истина.

Колико је жилава црта ината у менталитету наших људи најбоље се види у њиховој уобичајеној комуникацији, када се без обзира шта саговорник каже изражава неслагање са њим већ оном првом карактеристичном речи: „не”, „није”, „немој”, или „ма, јок”. Тим честим и препознатљивим „нећу”, које се изговара пре него што се уопште зна шта се заправо хоће, исказује се карактеристичан пререклексивни облик сазнања стварности којим се манифестује унапред формирана представа, мишљење и поступак. Таквим понашањем и мишљењем изражава се карактеристична црта менталитета. Уколико је изражавање негације дубље мотивисано као одређен образац реаговања, онда појединац својим поступком потврђује моћ карактеристичног начина мишљења и понашања који га је ментално обликовао. Повремено или стално исказивање оваквог односа према другом последица је наученог понашања. Условљен на овај начин, инат се открива као врста психолошке зависности појединца од таквих поступака који несумњиво ограничавају могућност његове слободније, адекватније и аутентичније реакције.

Тиме се не исказује, у ствари, однос према казаном, већ према другом, који се априори оспорава и негира. Саговорник се, заправо, није пажљиво ни слушао, па зато није ни чуо. Оно што је он у суштини рекао није повод дијалогу, већ се узима нека његова изговорена реч, неки његов став и поводом тога изражава своје

супротстављање. Саговорник се, дакле, не оспорава у равни оног што је изрекао, већ му се супротставља ради супротстављања, он се негира да би учесник у вербалној комуникацији истакао своју вољу и себе.

Размотримо ли позицију тог априорног негатора, видећемо његов духовни и емоционални немир пред другим. Без способности да буде у функцији дијалошке комуникације и реагује сходно изреченом и саслушаном, вербални инација је у сталном супротстављању и сукобљавању, без обзира на то шта је речено. Сужених могућности емпатије, и зато глув за глас другог који до њега и не допире, његову имагинацију више подстиче могућност негирања неголи потврђивања. Већи оспоритељ него афирматор, он уме јасно и аргументовано да објасни шта неће, али му неретко недостаје способност да исто тако убедљиво каже шта хоће. Тај евидентни, али непрепознати негативитет пројектује се на другог који се лакше замрзи због његових ситних мана, него што се заволи због његових изражених врлина. Оваква психолошка диспозиција отежава суочавање са собом и признавање сопствених грешака које ојачавају тамну страну наше природе. Уколико ову осенченост нашег бића, која спада у индивидуално-психолошке карактеристике личности, сагледамо и у смислу колективног, онда у инату као црти менталитета можемо препознати и конкретне узроке психопатолошких појава јавног друштвеног живота.

Бојан Јовановић

Антрополог, књижевник и синеаста

RAZVIJANJE SVIJESTI O ZNAČAJU KNJIGE

Međunarodna asocijacija školskih bibliotekara (International Association of School Librarianship – IASL), pokrenula je projekat 1999. godine, da mjesec oktobar bude Međunarodni mjesec školskih biblioteka. Asocijacija na svojoj internet stranici svake godine nudi prijedloge obilježavanja i prigodne materijale. Svi zainteresovani koji vole druženje i knjigu iz cijelog svijeta mogu se uključiti u projekat obilježavanja ovog mjeseca. Ovo je idealna prilika da se istakne odgojno-obrazovna uloga školske biblioteke.

Također mjesec oktobar obilježava se kao mjesec knjige, te sam odlučila sa učenicima da ga i ove godine obilježimo i ispričamo svoju priču. Ove godine, u mjesecu oktobru obilježava se stodvadesetpeta godišnjica od rođenja ruskog pjesnika Sergeja Jesenjina. Promišljajući o Jesenjinu i njegovoj poeziji učenici su pripremili i mali poetsko-pozorišni performans kao bi nam približili Jeseninovu poeziju.

Da nam ukaže na značaj knjige, obavila sam interview sa nastavnikom Bosanskog jezika Almom Šahbegović i evo šta ona kaže:

1. Svi znamo da je loše što djeca ne čitaju i što komuniciraju putem telefona, ali nam treba da pričamo o tome:

a. Kako ih privoljeti i motivisati da čitaju?

Dužnost i obaveza svakog profesora književnosti, ali i prosvjetnog radnika uopće, je da djeci približi književnost, da shvate da čitajući uče o sebi i drugima. Pokušati im približiti ono što moraju čitati tako da pronađu sebe i shvate vezu između onoga što čitaju i vremena u kojem žive.

b. Šta da čitaju i zašto?

Trebali bi da čitaju knjige koje govore o njima, problemima njihovog uzrasta barem u prve dvije godine srednje škole. Tek u trećem i završnom razredu, kada dovoljno sazriju, uvesti im djela klasične književnosti. Problem se često javi jer ne razumiju djelo pravilno, te izgube volju za čitanje jer im ke to gubljenje vremena.

C. Analiza lektira - šta djeci nudimo kao obavezno štivo?

Kao obavezno štivo učenicima u srednjoj školi nudimo najznačajnija djela svjetske književnosti. Problem je što se taj "spisak" vrlo malo mijenjao od pedesetih godina prošlog stoljeća, a način života i razmišljanja se itekako mijenjao. Ne sporeći kvalitet i značaj djela koja se čitaju, stava sam da bi trebalo učenicima ponuditi nešto što im je blisko i jasnije. To bi ih ponukalo da više čitaju.

d. Kako mogu telefone iskoristiti da čitaju, da nađu knjige?

Učenici vrlo uspješno pronalaze knjige na telefonima, znaju na kojim stranicama i na koji način doći do knjiga, pa čak i onih kojih nema u bibliotekama.

2. Kako djecu približiti knjizi, odnosno značaj knjige u razvoju njihove slobodne misli...Književnost je u školama i zamišljena kao nešto što treba da uči djecu da misle, da zaključuju, da primjećuju..

Nastavnici bi morali promijeniti pristup analizi. Zbog previše zahtjeva za pisanjem analize učenici izgube volju za čitanjem pa pribjegavaju prepisivanju urađenih lektira sa interneta, ili jedni od drugih. Jedni drugima ispričaju kratak sadržaj, jer u svakoj generaciji postoje oni koji od kuće nose naviku i ljubav za čitanjem. Oni koji su nadareniji od toga sastave odgovore da nastavnik ne primijeti da djelo nije pročitano. Postoje nastavnici koji rade analize koje ne zahtijevaju kritičko mišljenje, dovoljno je da pročitaju kritiku, odnosno predgovor. Učenici su izuzetno inteligentni, vješto koriste internet i pronalaze načine da izbjegnú čitanje. Tek rijetki shvataju koliko štetu sebi čine.

Često razgovaram sa učenicima i pratim njihovo ponašanje u učionici, na hodnicima, na velikom i malom odmoru. Pretpostavljam da žive u virtualnom svijetu, gdje su tehnologija, Internet i mobilni telefoni postali mjestom njihova druženja, socijalizacije i komunikacije.

Djeca komuniciraju putem poruka iz učionice u učionicu, i na taj način se gube socijalne vještine te postaje upitno i jezično izražavanje djece. To sam primijetila i za vrijeme predavanja, prilikom izlaganja referata, ispunjavanja anketa, pisanje eseja, da jezična sposobnost djece se svodi na jednostavne naloge, upotrebu skraćenica i što kraću konverzaciju. Djeca slabo posjećuju školsku biblioteku. Slabo čitaju stručnu literaturu. Nisu zainteresovani za debate. Učestvovanje u pravim razgovorima je rijetkost. Nema komunikacije licem u lice. Npr. kada i želim da započnem konverzaciju, učenici se povlače u sebe, ne žele da pričaju ili ne umiju. Izvlačim iz njih riječi, tjeram ih da pričaju. Većina učenika i nema veliki vokabular riječi, što im predstavlja veliki problem. Kažu da i ono što bi željeli reći ne znamo kako da se izrazimo. Odgovori postaju kratki iskazi, bez opisa i paralingvističkih elemenata, što postaje vrlo opasno tlo za mogućnost prešućivanja mogućih problema kroz koje adolescenti prolaze u svojoj, tada vrlo turbulentnoj dobi.

U dugogodišnjem radu uvidjela sam sledeće: djeca koja ne čitaju knjige imaju nakon nekog vremena siromašniji vokabular, rečenice im postaju vrlo nerazumljive i ponekad dvosmislene, semantika i sintaksa rečenica vrlo loše, rečenice većinom kratke, ili vrlo agramatične, stoga se u školi problematika manifestira ponajviše kroz odgojne i jezične predmete. Da bi im ukazala na značaj govora, čitanja, druženja uz knjigu, da bi bili dobri oratori, da se odvoje malo od malih ekrana i mobitela, organizovala sam na dobrovoljnoj osnovi, radionice jednom sedmično, gdje organizujem razne teme, debate, radionice, klub čitalaca knjige u biblioteci gdje provodim polovinu svog radnog vremena. Djeca su veoma zainteresovana i već dolaze u biblioteku i uzimaju raznu literaturu. Čitaju knjige po svom izboru i dolaze u biblioteku da razgovaramo. Također pričamo o njihovim ambicijama, raznim dešavanjima u gradu, umjestnosti, sportu., tako da imamo veliki repertoar tema a i sami učenici mogu birati teme. Djeci je jako zabavno, druže se i imaju dobru komunikaciju. Kažu da slobodno vrijeme iskoriste na pravi način.

Jedna od učenica koja stalno posjećuje biblioteku i učestvuje u radionicama kaže da su roditelji ti koji bi prije svega trebali podsticati dijete da čita. Knjiga ima veliki značaj u odrastanju svakog čovjeka a najviše djeteta. Čitanjem obogaćujemo svoj vokabular, prisjećamo se a i učimo dosta novih riječi. Knjigu možemo posmatrati sa psihološkog, filozofskog i socijalnog aspekta, što nam može pomoći u svim predmetima da se snalazimo bolje.

Pripremila: Mr Maksuda Muratović

Profesorka fizike, Gimnazija Živnice

FACTORY

